

Платформа 2. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА ЙОГО РОЛЬ В АДАПТАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО СУЧАСНИХ ПОТРЕБ ЕКОНОМІКИ

УДК 378:330.33

Л.Мельник

SLSna@ukr.net

Коледж Мистецтв та дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ВПЛИВ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА НА ВИЩУ ОСВІТУ

У наші дні молодь має бути орієнтована на виконання загальнодержавних справ, але має вирішувати і свої завдання, отже, бути у постійному пошуку, створювати свою сім'ю, бо міцна сім'я – міцна держава, творити свою долю, дбати про рівень культури та про громадянський статус. Саме так писав у своїх роботах М. Грушевський ще на початку ХХ століття і цей вислів залишається актуальним і для нас у ХХІ-му.

Світ навколо нас змінюється, а разом з ним змінюється і бізнес-середовище. Чи справляється з такими викликами українська вища освіта?

Ринок праці промовисто свідчить - кваліфікація випускників не задовольняє потреб роботодавців. Застарілі стандарти української вищої освіти не встигають за прогресом та інноваціями. Чи могли б ми уявити 20 років назад, що на ринку праці з'являться такі професії, як розробник мобільних ігор, журналіст-блогер чи менеджер соціальних медіа? Бути експертом в одній-єдиній сфері в умовах стрімкого технологічного прогресу вже недостатньо.

Скоригувати такий дисбаланс на ринку праці України можуть допомогти стратегії формування діалогу між вищою освітою та бізнес-середовищем.

Бізнес-індустрія стрімко розвивається, однак українська вища освіта пасе задніх і досі неспроможна виконувати свій основний обов'язок – задовольняти нагальні потреби ринку праці у висококваліфікованих кадрах[1].

Стан українського ринку праці підтверджує невтішний факт: кваліфікація випускників, кількість новоявлених фахівців у певних галузях, якість отриманих ними знань і навичок не задовольняють потреб роботодавців. Причина – відсутність налагодженої схеми партнерських зв'язків між бізнесом і закладами вищої освіти. Абітурієнти обирають освітні програми за параметрами, що не мають нічого спільного з майбутньою професією та запитами національної економікою: за престижністю, рівнем складності навчання, наявністю бюджетних місць. У результаті маємо ринок праці, що характеризується професійно-кваліфікаційним дисбалансом попиту і пропозиції робочої сили.

Застарілі стандарти української вищої освіти не встигають за технологічним прогресом, інноваціями та щораз більшим попитом у релевантних фахівців

в індустрії. Освітня система продовжує фокусуватися на лекціях та іспитах, не приділяючи достатньої уваги реаліям практичного професійного життя. На виході маємо два взаємозалежних сектори, які за фактом ніяк між собою не пов'язані: бізнес і вища освіта. Тому навряд чи можна розраховувати на випускників як на майбутніх успішних та ефективних працівників, якщо їхня підготовка базується на застарілих методах і анахронічних освітянських моделях.

Тим часом в умовах глобалізації інновацій та розвиток конкурентоспроможності економіки можливо підтримувати лише за наявності якісної системи освіти та високої якості людського капіталу.

Незважаючи на високі позиції України за рівнем охоплення населення вищою освітою, її якість вважають низькою. Показники професійної підготовки під час роботи вказують на низьку фаховість кадрів і відсутність постійного підвищення кваліфікації та навчання впродовж життя.

Компанії прагнуть залучати до роботи молодих працівників, які можуть генерувати нові ідеї і швидко адаптуватися до змін і нововведень. Стандартні «пакети» освітніх програм вищих навчальних закладів вже не задовольняють нагальні потреби ринку праці: роботодавцям наразі потрібні не просто інженери, менеджери, консультанти або фінансові аналітики – на додаток дедалі частіше у переліку вакантних посад трапляються нові назви «гібридних» професій, такі як «інтернет-маркетолог», «нано-медик», «web-дизайнер», «журналіст-блогер», «знавець наукової етики», «віртуальний юрист», «соціальний працівник соціальних мереж». Так, попит на фахівців із розробки мобільних додатків, які володіють навичками проектування, кодування та інформатики.

Неякісна вища освіта залишається у попиті, продукуючи незапитаних спеціалістів, які з року в рік поповнюють лави безробітної молоді. Єдине, що залишається випускникам, – перекваліфіковуватися або шукати будь-яку роботу не за фахом. І хоча певної репрезентативної статистики, що окреслила б масштаби цього явища, немає, за даними соціологічних опитувань, оцінок урядовців та експертів, велика частка людей, які змушені

працювати не за спеціальністю, набутою в університеті[2].

Невідповідність освітніх послуг потребам ринку праці почала формуватися ще за часів проголошення незалежності України: зростає попит на представників сфери послуг з визначеними навичками невисокого рівня, переважно практичного спрямування, з базовими знаннями та певним досвідом. У таких умовах фундаментальна університетська освіта втрачала сенс. Засади кооперації між представниками сучасного бізнес-середовища та закладами вищої освіти не формувалися, натомість між ними з'явилася конкуренція за право спрямовувати пріоритети молоді. Сучасні університети повинні змагатися між собою не за кількістю підготовлених фахівців, а за рівнем здобутої ними кваліфікації, запитом випускників на ринку праці та показниками працевлаштування.

В умовах обмежених економічних можливостей високий рівень безробіття в Україні обумовлений ще й тим, що велика частина молодих людей не мають необхідних практичних навичок і досвіду роботи.

Щоб підвищити якість вищої освіти у сучасних умовах і, найголовніше, допомогти студентам підготуватися до професійного життя за межами університетських аудиторій, треба активно впроваджувати більш практичний, прикладний підхід до освіти. Надання освітніх послуг, заснованих на досвіді та актуальних бізнес-процесах, допоможе викоринити наявні прогалини у продуктивності молодого робочої сили. Побудова і розширення партнерських зв'язків між науковими колами та приватним сектором – невід'ємна частина налагодження цього процесу.

Дедалі більша кількість західних підприємств беруть справу у свої руки, створюючи різнопланові партнерські відносини безпосередньо із закладами вищої освіти задля калібрування очевидного дисбалансу на ринку праці, пропонуючи найбільш поширені форми кооперації :

- підприємства розміщують свої офіси в університетських корпусах, що дає змогу пристосовувати студентів до реальних потреб виробництва та залучення студентів до роботи підприємства;

- вищі навчальні заклади залучають експертів підприємств до викладацької діяльності, проводять конкурси, обирати стипендіатів, надавати консультаційні послуги;

- на базі освітніх закладів започатковують освітні проекти, створюють лабораторії, проводять конкурси та бізнес-ігри, надають стипендії;

- проводять онлайн-конкурси для студентів випускників вищих навчальних закладів, індивідуально підбираючи молодого фахівця [3].

На превеликий жаль велика кількість закладів вищої освіти системного діалогу з бізнесом не ведуть і продовжують надавати неякісні послуги і

перенасичувати ринок праці незапитаними кадрами. До того ж практику кооперації звужено переважно до більш звичної концепції студентської мобільності, тобто надання студентам можливості стажуватися або короткостроково працювати на базі підприємств. Інші ж ініціативи співпраці, такі як спільні наукові розробки, комерціалізація їх, планування навчального плану, сприяння підприємницьким ініціативам, не поширені, а це, своєю чергою, не дає змоги відтворити повну картину потреб бізнес-середовища.

Побудова оптимальної моделі співпраці бізнесу та університетів в українських реаліях повинна базуватися на засадах, відмінних від закордонних. Автономія західних вишів передбачає меншу залежність від державного впливу з погляду фінансування і напрямів навчальних програм. Щоб залишатися на ринку освітніх послуг і мати добру репутацію, керівництво західних ЗВО постійно підтримує діалог з представниками бізнесу, реагує на їхні потреби [4].

Державі необхідно розглядати університети як центри майбутнього економічного розвитку. Тому вищі навчальні заклади повинні отримати більшу автономію у своїй діяльності, у тому числі фінансову. Необхідно створити сприятливі умови та інфраструктуру для розвитку інноваційної діяльності в університетах.

Вищим навчальним закладам слід переходити до бізнес-моделі функціонування, позиціонувати себе як сервісну установу, споживачами послуг якої є не лише студенти, а й роботодавці. Компанії повинні чітко формулювати замовлення вищим навчальним закладам замовлення на структуру та кваліфікаційний рівень фахівців. Безпосередньо впливати на якість підготовки, шляхом залучення до розробки базових освітніх документів (стандартів, нормативних програм, навчальних планів тощо).

Література

1. Досвід працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: погляд випускників та роботодавців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bestuniversities.com.ua>.

2. Даньків Й.Я. Співпраця університетів і підприємств на сучасному етапі розвитку соціально-економічних відносин України / Й.Я. Даньків, М.С. Попович, Ю.Я. Волошина // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2013. – № 4. – С. 81–84.

3. Балуева Т.В. Взаимодействие вуза с работодателями как фактор успешного трудоустройства выпускников / Т.В. Балуева // Международный электронный журнал. Устойчивое развитие: наука и практика. – 2014. – № 1. – С. 3–10.

4. Поправка И. Сотрудничество бизнеса с вузами: возможности для обеих сторон / И. Поправка // Управление персоналом – Украина. – 2014. – № 2. – С. 28–29.